

громади в контролі за місцевими фінансами сприяє підвищенню прозорості управлінських рішень та ефективності використання ресурсів.

Література

1. Кириленко О. П., Вацлавський О. І. Бюджетний контроль при плануванні місцевих бюджетів. *Світ фінансів*. 2018. № 4. С. 40-51.
2. Кириленко О. П., Максимчук О. С. Планування капітальних видатків місцевих бюджетів України: сучасний стан та перспективи удосконалення. *Інтернаука. Серія: Економічні науки*. 2019. № 7. С. 70-76.
3. Місцеві фінанси : підручник / за ред. О. Б. Жихор, О. П. Кириленко. Київ : УБС НБУ, 2015. 579 с.

Славкова А. А.,
*к.е.н., професор, професор кафедри
фінансів імені Віктора Федосова,
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна*

ФІНАНСОВА РЕЗИЛІЄНТНІСТЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ СИСТЕМНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

У сучасних дослідженнях місцевих фінансів важливе місце посідає категорія «фінансова стійкість місцевих бюджетів», яка відображає спроможність органів місцевого самоврядування забезпечувати збалансованість бюджетів, виконувати в повному обсязі свої зобов'язання, забезпечувати надання якісних публічних послуг [1; 2]. Фінансова стійкість характеризує ресурсні можливості територіальної громади та її здатність забезпечувати стабільне фінансування місцевих потреб у середньо- та довгостроковій перспективі.

Сучасні виклики, пов'язані з кризовими та безпековими загрозами,

економічною нестабільністю і структурними змінами, зробили актуальним поняття фінансової резилієнтності. На відміну від фінансової стійкості, резилієнтність визначає спроможність місцевих бюджетів не тільки підтримувати фінансову рівновагу, а й поглинати шоки, пристосовуватися до нових умов та повноцінно відновлюватися після кризових потрясінь [3, с. 255].

Фінансова стійкість є необхідною, але вже недостатньою умовою ефективного функціонування місцевих бюджетів. Воєнні ризики, міграційні процеси, зміни в економічній структурі територіальних громад та зростання потреб у фінансуванні відновлення територій підвищують вимоги до системи місцевих фінансів. За таких умов фінансова резилієнтність є ширшим поняттям, що відображає спроможність громад забезпечувати виконання своїх функцій в умовах невизначеності та трансформаційних змін.

Системна економічна трансформація як глибинна перебудова умов функціонування держави, бізнесу та територіальних громад, для України проявляється у структурній реорганізації економіки, релокації підприємств, змінах на ринку праці, демографічних зрушеннях, цифровізації та євроінтеграції. Як наслідок змінюються джерела доходів місцевих бюджетів, структура видатків і пріоритети фінансової політики, що вимагає більш гнучкого управління місцевими фінансами.

У цьому контексті системна економічна трансформація посилює асиметрію розвитку територій, оскільки різні громади мають нерівні стартові умови адаптації до змін. Більш економічно активні регіони швидше адаптуються до нових умов, тоді як менш розвинені громади стикаються з обмеженою ресурсною базою та вищою залежністю від державної підтримки. Це підсилює потребу в ефективному застосуванні інструментів фінансового вирівнювання.

Проблематика фінансової резилієнтності місцевих бюджетів для України набуває особливого значення в умовах воєнного стану та соціально-економічних змін. Хоча бюджетна децентралізація дала відчутні результати, фінансова спроможність територіальних громад залишається нерівномірною.

Частина з них стикається зі скороченням економічної активності та доходів, тоді як потреби у фінансуванні соціального захисту, підтримки внутрішньо переміщених осіб, відновлення інфраструктури та забезпечення безпеки зростають. Це зумовлює необхідність підвищення гнучкості місцевих бюджетів на основі формування адаптивної поведінки органів місцевого самоврядування.

Серед ключових викликів фінансової резилієнтності місцевих бюджетів можна виокремити: скорочення доходів окремих громад, зокрема через перерозподіл податку на доходи фізичних осіб на користь державного бюджету, посилення залежності від міжбюджетних трансфертів [4, с. 21], зростання видатків на соціальну підтримку та відновлення територій, демографічні зміни та нерівномірність економічного розвитку. У сукупності такі виклики вимагають переосмислення підходів до управління місцевими бюджетами та переходу громад до адаптивної поведінки.

Підвищення фінансової резилієнтності місцевих бюджетів передбачає зміцнення власної дохідної бази громад, удосконалення управління бюджетними ризиками та формування фінансових резервів. Важливими є підвищення якості фінансового планування, ефективності використання бюджетних коштів, цифровізація бюджетних процесів і прозорість управління місцевими фінансами, а також залучення міжнародної фінансової допомоги та грантових ресурсів у період повоєнного відновлення.

Фінансова резилієнтність значною мірою визначається якістю управління місцевими фінансами. Здатність органів місцевого самоврядування своєчасно реагувати на виклики, адаптувати бюджетну політику до змін зовнішнього середовища та ефективно використовувати ресурси визначає довгострокову фінансову спроможність територіальних громад. У цьому контексті важливого значення набуває активізація адаптивної поведінки місцевих органів влади, орієнтованої на швидке прийняття рішень в умовах невизначеності та системних зрушень.

Література

1. Білик Ю., Мардус Н. Обґрунтування сутності поняття «фінансова стійкість місцевих бюджетів». *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2024. № 76. С. 51-59. DOI : <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2024-76-06>
2. Дідур С., Бабіченко В., Глухова В., Мельниченко К. Фінансова стійкість місцевих бюджетів і її забезпечення. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. 2025. № 2 (116). С. 141-149. DOI : <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2025-2-20>.
3. Назаркевич І. Резильєнтність та цифрові інструменти фіскальної децентралізації в умовах воєнної та післявоєнної трансформації економіки. *Фінансовий простір*. 2026 № 1(59). С. 254-266. DOI : [https://doi.org/10.30970/fp.1\(59\).2026.254265266](https://doi.org/10.30970/fp.1(59).2026.254265266).
4. Крупка М., Замасло О., Петик М., Дюг І. Фінансова стійкість місцевих бюджетів України в контексті фінансової інклюзії та повоєнного відновлення економіки. *Світ фінансів*. 2025 № 3(84). С. 8-23. DOI : <https://doi.org/10.35774/SF2025.03.008>.

Соколенко Е. Д., здобувач
Науковий керівник: Корицька О. І.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту організацій,
Національний університет «Львівська політехніка»,
м. Львів, Україна

ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ ДЕФІЦИТНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ ТА БОРГОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ

Повномасштабна війна в Україні, що розпочалася 24 лютого 2022 року, стала рушієм змін багатьох галузей, зокрема фінансової сфери. Вторгнення росії в Україну спричинило різке падіння валового внутрішнього продукту, критична та виробнича інфраструктури зазнали значних руйнувань, більшість